

แบบบันทึกองค์ความรู้รายบุคคล

๑. ชื่อองค์ความรู้ บทบาทของพัฒนากรในการส่งเสริมสมาชิกชุมชนให้บรรลุเป้าหมาย

๒. ชื่อเจ้าของความรู้ นางสาวคันสนีย์ ศรีวิชัย ตำแหน่ง นักวิชาการพัฒนาชุมชนปฏิบัติการ

๓. องค์ความรู้ที่บ่งชี้ (เลือกได้จำนวน ๑ หมวด)

- ☐ หมวดที่ ๑ สร้างสรรค์ชุมชนพึ่งตนเองได้
- ☐ หมวดที่ ๒ ส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากให้ขยายตัวอย่างสมดุล
- ☐ หมวดที่ ๓ เสริมสร้างทุนชุมชนให้มีธรรมาภิบาล
- ☒ หมวดที่ ๔ เสริมสร้างองค์กรให้มีขีดสมรรถนะสูง

๔. ที่มาและความสำคัญในการจัดทำองค์ความรู้ (อธิบายโดยละเอียด)

กรมการพัฒนาชุมชน มีแนวคิดที่จะให้ประชาชนได้รับการพัฒนาอาชีพ เพื่อเป็นการยกระดับเศรษฐกิจฐานราก คือ ด้านรายได้ของประชาชน ให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างมั่นคงและยั่งยืน ส่งผลให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยกระบวนการ “สร้างสมาชิกชุมชน” โดยให้ความหมายของ สมาชิกชุมชนไว้คือ “อาชีพที่ไม่เบียดเบียนตนเอง อาชีพที่ไม่เบียดเบียนผู้อื่น อาชีพที่ไม่เบียดเบียนสิ่งแวดล้อม และมีรายได้มากกว่ารายจ่าย” และในการประกอบสัมมาชีพนั้น ต้องเป็นการทำมาหากินโดยไม่ได้เอากำไรสูงสุดเป็นตัวตั้ง หรือเป็นเป้าหมายสุดท้าย แต่ต้องคำนึงถึงความเป็นธรรมทางสังคมด้วย

วิธีการสร้างสมาชิกชุมชนนั้น มีกระบวนการให้ผู้นำสมาชิกชุมชนหมู่บ้านละ ๑ คน ซึ่งเป็นปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ ความสามารถในการประกอบอาชีพ นอกจากนี้ยังเป็นผู้มีทักษะและความสามารถถ่ายทอดความรู้ได้เป็นอย่างดี เข้ารับการอบรมจากศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชน เพื่อนำความรู้และทักษะมาถ่ายทอดให้กับปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ความสามารถในด้านต่างๆ ในหมู่บ้านอีก ๔ คน โดยปราชญ์ทั้ง ๕ คนจะร่วมกันเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ในด้านอาชีพให้กับครัวเรือนเป้าหมายในหมู่บ้านต่อไป ตามหลักการที่ให้ “ชาวบ้านสอนชาวบ้าน” เพื่อให้ครัวเรือนสมาชิกมีอาชีพ มีรายได้ที่สามารถดำรงชีวิตที่พอเพียงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืนต่อไป

อย่างไรก็ตาม ในกระบวนการส่งเสริมสมาชิกชุมชนให้ประสบความสำเร็จนั้น “พัฒนากร” ยังเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่จะร่วมกันสร้างสมาชิกชุมชน เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำช่วยเหลือชาวบ้านอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งสนับสนุนให้ชาวบ้านเกิดการรวมกลุ่มอาชีพ เพื่อสร้างอาชีพและสร้างรายได้อย่างต่อเนื่องให้บรรลุตามเป้าหมายของกรมการพัฒนาชุมชน ดังนั้น ผู้จัดทำองค์ความรู้เรื่อง “บทบาทของพัฒนากรในการส่งเสริมสมาชิกชุมชนให้บรรลุเป้าหมาย” จึงต้องการที่จะนำเสนอเทคนิคแนวทางการดำเนินงาน ซึ่งถือเป็นแนวทางการดำเนินงานอีกแนวทางหนึ่งที่จะสามารถนำไปปรับใช้กับหมู่บ้านสมาชิกชุมชนอื่นๆ เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ “เศรษฐกิจฐานรากมีความมั่นคง และชุมชนพึ่งตนเองได้ภายในปี ๒๕๖๕” ต่อไป

๕. รูปแบบ กระบวนการ หรือลำดับขั้นตอน (อธิบายโดยละเอียด) (คะแนนเต็ม ๑๕ คะแนน)

๕.๑ พัฒนาการศึกษาแนวทางการสร้างสมาชิกชุมชนตามแนวทางของกรมการพัฒนาชุมชนจากหนังสือและสื่อต่างๆ เพื่อให้มีความเข้าใจในการดำเนินงานและเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์

๕.๒ ศึกษาบริบทของหมู่บ้านสมาชิกที่เป็นหมู่บ้านเป้าหมายให้มีความละเอียดและให้มองเห็นภาพชัดเจนมากขึ้น

๕.๓ เตรียมความพร้อมข้อมูลปราชญ์ชาวบ้าน โดยประสานงานกับผู้ใหญ่บ้านในการจัดทำทะเบียนข้อมูลปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ความสามารถและความเชี่ยวชาญอาชีพในด้านต่างๆ โดยแยกเป็น ๓ ด้านได้แก่ ด้านการเกษตร ด้านการแปรรูป และด้านการท่องเที่ยว

๕.๔ พัฒนาการจัดประชุมร่วมกับหมู่บ้านเพื่อคัดเลือกปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ ความสามารถและมีความเชี่ยวชาญในอาชีพ และนอกจากนี้ยังเป็นผู้ที่มีทักษะในการถ่ายทอดองค์ความรู้ได้เป็นอย่างดี จำนวน ๕ คน เพื่อเข้ารับการอบรมที่ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนพิษณุโลก เพื่อเป็นวิทยากรผู้นำสมาชิก

๕.๕ ให้คำแนะนำส่งเสริมแก่วิทยากรผู้นำสมาชิก ในการสร้างทีมปราชญ์ชุมชนอีกหมู่บ้าน โดยการคัดเลือกปราชญ์ชุมชนที่มีความรู้และทักษะในการฝึกอาชีพที่ตนเองมีความเชี่ยวชาญให้กับครัวเรือนสมาชิก โดยคัดเลือกปราชญ์ชาวบ้านที่มีคุณสมบัติ จำนวน ๔ คน เพื่อร่วมกันสร้างทีมวิทยากรสมาชิกชุมชนในระดับหมู่บ้านต่อไป

๕.๖ พัฒนาการให้ข้อมูลเกี่ยวกับครัวเรือนที่ตกเกณฑ์ จปฐ.หรือครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำกว่าหมู่บ้าน เพื่อนำไปประกอบการคัดเลือกครัวเรือนสมาชิกที่จะเข้ารับการฝึกอบรมอาชีพ เพื่อให้เกิดการสร้างอาชีพและสร้างรายได้ต่อไป

๕.๗ พัฒนาการร่วมส่งเสริมสนับสนุนทีมวิทยากรสมาชิกชุมชนในการดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมการสร้างสมาชิกชุมชนในระดับหมู่บ้านในด้านต่างๆ ทั้งข้อมูล อุปกรณ์ สื่อการเรียนรู้ และวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกอบรมอาชีพ เพื่อให้การดำเนินงานราบรื่นและประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์

๕.๘ พัฒนาการเข้าไปติดตามและสรุปผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนเข้าไปส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาจนนำผลิตภัณฑ์ของหมู่บ้านสามารถจดทะเบียนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ รวมถึงมีการรวมกลุ่มอาชีพให้เกิดความยั่งยืน

๖. เทคนิคในการปฏิบัติงาน (อธิบายโดยละเอียด) (คะแนนเต็ม ๒๕ คะแนน)

๖.๑ เทคนิคแนวทางในการทำงาน

๖.๑.๑ พัฒนาการต้องมีความเข้าใจในแนวทางการดำเนินงานตามแนวทางของกรมการพัฒนาชุมชนอย่างชัดเจน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์

๖.๑.๒ การศึกษาบริบทของหมู่บ้านเป้าหมายในการดำเนินการสร้างสมาชิกชุมชนให้มีความเข้าใจถึงลักษณะของบริบทแต่ละพื้นที่ ถ้าหากมีความจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานเพื่อให้เข้ากับบริบทของพื้นที่นั้นๆ ควรมีความยืดหยุ่นและหาวิธีการที่เหมาะสมกับพื้นที่นั้นๆ ต่อไป

๖.๑.๓ การใช้กระบวนการ “ชาวบ้านสอนชาวบ้าน” และยึดหลักการทรงงาน “ระเบิดจากข้างใน” จะทำให้ชาวบ้านเกิดการเรียนรู้ได้มากขึ้น พัฒนาการคอยเป็นพี่เลี้ยงให้คำแนะนำปรึกษาแต่ให้ชาวบ้านเกิดความรู้สึกรักที่อยากดูแลช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

๖.๒ ข้อพึงระวัง (ถ้ามี)

๖.๒.๑ การคัดเลือกปราชญ์ชุมชน ควรเป็นปราชญ์ที่มีองค์ความรู้ที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชน และสามารถที่จะถ่ายทอดองค์ความรู้นั้นได้อย่างชัดเจน ครัวเรือนสมาชิกที่เข้ารับการอบรมมีความเข้าใจและฝึกอาชีพทำได้ง่าย

๖.๒.๒ การคัดเลือกครัวเรือนสมาชิกเป้าหมายในการฝึกอบรม จำนวน ๒๖ ครัวเรือน ควรเป็นครัวเรือนที่มีความสนใจและมีความสมัครใจในการฝึกอบรมอาชีพ ไม่เกิดการบังคับ ดังนั้นในการคัดเลือกครัวเรือนสมาชิกเป้าหมายของหมู่บ้านนั้นๆ หากเป็นผู้ที่ตกเกณฑ์ จปฐ.หรือเป็นผู้มีรายได้ต่ำ แต่ไม่มีความสมัครใจหรือไม่มีความสะดวก ไม่มีความสนใจที่จะฝึกอบรมอาชีพ หมู่บ้านนั้นๆ อาจคัดเลือกจากครัวเรือนที่มีความสนใจและความพร้อมในการฝึกอาชีพในลำดับต้นก็ได้

๖.๓ ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

๖.๓.๑ พัฒนาการมีความเอาใจใส่ในการดำเนินงานทุกขั้นตอน ทั้งในด้านกระบวนการดำเนินงานสมาชิกชุมชน และมีความเข้าใจในบริบทของชุมชน จะทำให้เกิดความใกล้ชิดและสามารถให้คำแนะนำและร่วมกันแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๖.๓.๒ กระบวนการให้ชาวบ้านสอนชาวบ้าน จะทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันได้มากขึ้น พัฒนามีบทบาทในการเป็นพี่เลี้ยงที่คอยดูแลอย่างใกล้ชิด

๗. ปัญหาที่พบและแนวทางการแก้ไขปัญหา (อธิบายโดยละเอียด) (คะแนนเต็ม ๒๕ คะแนน)

๖.๔.๑ ครุฑเรือนส้มมาชีพเป้าหมายที่เป็นครุฑเรือนตลกเกณฑ์ จปฐ.หรือครุฑเรือนที่มีรายได้น้อย ไม่มีความสนใจเข้ารับการฝึกอบรม หมู่บ้านอาจพิจารณาคัดเลือกครุฑเรือนที่มีความสนใจและมีความพร้อมในการฝึกอาชีพก็ได้ โดยใช้วิธีปรับเปลี่ยนกระบวนการและมีความยืดหยุ่นตามบริบทพื้นที่

๖.๔.๒ อาชีพที่ครุฑเรือนส้มมาชีพสนใจมีความแตกต่างและหลากหลาย จึงต้องมีการคัดเลือกอาชีพที่จะฝึกอบรมจากอาชีพที่มีคนสนใจมากที่สุด

๘. ประโยชน์ขององค์ความรู้ (อธิบายโดยละเอียด) (คะแนนเต็ม ๒๕ คะแนน)

๖.๕.๑ ครุฑเรือนส้มมาชีพมีการพัฒนาอาชีพ และสร้างรายได้ในครุฑเรือนเพิ่มมากขึ้น

๖.๕.๒ เกิดกลุ่มอาชีพในหมู่บ้านเป้าหมาย สามารถรวมกลุ่มในการสร้างรายได้ให้กลุ่ม, ครอบครัวยุคใหม่

๖.๕.๓ หมู่บ้านมีการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการพึ่งตนเอง และเกิดการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหมู่บ้าน